

Itäniityn laakson luonnonsuojelualue

Hoito- ja käyttösuunnitelma 2022–2031

Luontotieto Keiron Oy

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2022:26

Itäniityn laakson luonnonsuojelualue

Hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2022–31

Luontotieto Keiron Oy

Kannen kuva | Susanna Pimenoff
Julkaisija | Helsingin kaupunki / Kaupunkiympäristön toimiala
ISBN | 978-952-386-189-3
ISSN | 2489-4230 (verkkojulkaisu)

Sisällys

1. Johdanto.....	5
2. Tausta	6
3. Luonnon yleiskuvaus.....	11
3.1. Luontotyypit ja kasvillisuus.....	11
3.2. Eliölajit.....	15
3.2.1. Lepakot	15
3.2.2. Kovakuoriaiset.....	15
3.2.3. Linnusto.....	15
3.2.4. Käävääkkäät.....	16
4. Virkistyskäytön nykytila.....	17
5. Osallistaminen.....	20
6. Hoitosuunnitelma.....	23
6.1. Luonnonsuojelun tavoitteet	23
6.2. Arvokkaan kasvillisuuden hoitaminen.....	25
6.3. Haitallisten vieraslajien torjunta.....	25
6.4. Reittien varsien hoito	27
7. Virkistyskäytön suunnitelma	29
7.1. Virkistyskäytön tavoitteet	29
7.2. Käytön ohjaus.....	29
7.2.1. Reititys	30
7.2.2. Opasteet.....	32
7.2.3. Rakenteet.....	33
7.3. Kunnossapitovastuu	35
8. Suunnitelman vaikutukset	37
8.1. Ekologiset vaikutukset	37
8.2. Sosiaaliset vaikutukset	37
8.3. Taloudelliset vaikutukset.....	38
9. Kustannusarvio	39
9.1. Suunnittelukustannukset.....	39
9.2. Investointikustannukset.....	39
9.3. Ylläpitokustannukset.....	39
10. Aikataulu.....	41

11. Seurantasuunnitelma	42
-------------------------------	----

12. Lähdeluettelo	43
-------------------------	----

Liite

1. Johdanto

Jollaksessa sijaitseva Itäniityn laakson luonnonsuojelualue on perustettu vuonna 2009. Alueen pinta-ala on 7,2 hehtaaria. Luonnonsuojelualueen ytimen muodostaa vanha niitty (Välskärin-niitty), joka on metsittymässä lehdoksi. Itäniityn laakson luonnonsuojelualueen metsistä valtaosa on lehtoa tai lehtomaista kangasta. Alueella kasvaa monia Helsingissä harvinaisia tai uhanalaisia kasveja. Sille on aiemmin laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2009–2018. Tässä työssä on tarkoitus laatia uusi päivitetty hoito- ja käyttösuunnitelma alueelle. Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteena on esittää suojelukeinot alueen luontoarvojen säilymiseksi ja toimenpiteet kestäväen virkistyskäytön mahdollistamiseksi. Suunnitelmassa esitetään suojeluun, hoitoon ja käyttöön liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

Itäniityn laakson luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu kaupunkiympäristön toimialan ympäristöpalveluiden toimeksiannosta Luontotieto Keiron Oy:ssä, jossa työstä on vastannut biologi FM Susanna Pimenoff. Työhön ovat osallistuneet biologit FM Anu Luoto (tiedon koonti) ja FM Susanna Pimenoff (suunnittelu ja kartat). Raportin valokuvat ovat Pimenoffin ottamat, ellei toisin mainita. Pohjakartat ovat Helsingin kaupungin kaupunkimittauspalvelun tuottamat.

Työn ohjausryhmään ovat kuuluneet kaupunkiympäristön toimialalta ympäristötarkastaja Jere Salminen, ympäristösuunnittelija Hanna Seitapuro, metsävastaava Vesa Koskikallio, luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila, arkkitehti Tyko Saarikko, tiimipäällikkö Anu Kiiskinen, puistovastaava Päivi Apajalahti, projektipäällikkö Sari Knuuti, tiimipäällikkö Anu Kuutti, kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalta projektipäällikkö Hannu Airola ja Staralta palvelupäällikkö Antti Rautiainen. Ohjausryhmä on kokoontunut kolme kertaa ja lisäksi tutustunut suunnittelualueeseen kerran vajaan vuoden kestäväen suunnittelutyön aikana. Työ aloitettiin keväällä 2020.

Raportin tulosteita ja sähköisiä versioita, paikkatietoaineistoja ja valokuvia säilytetään Helsingin kaupungin ympäristöpalveluissa.

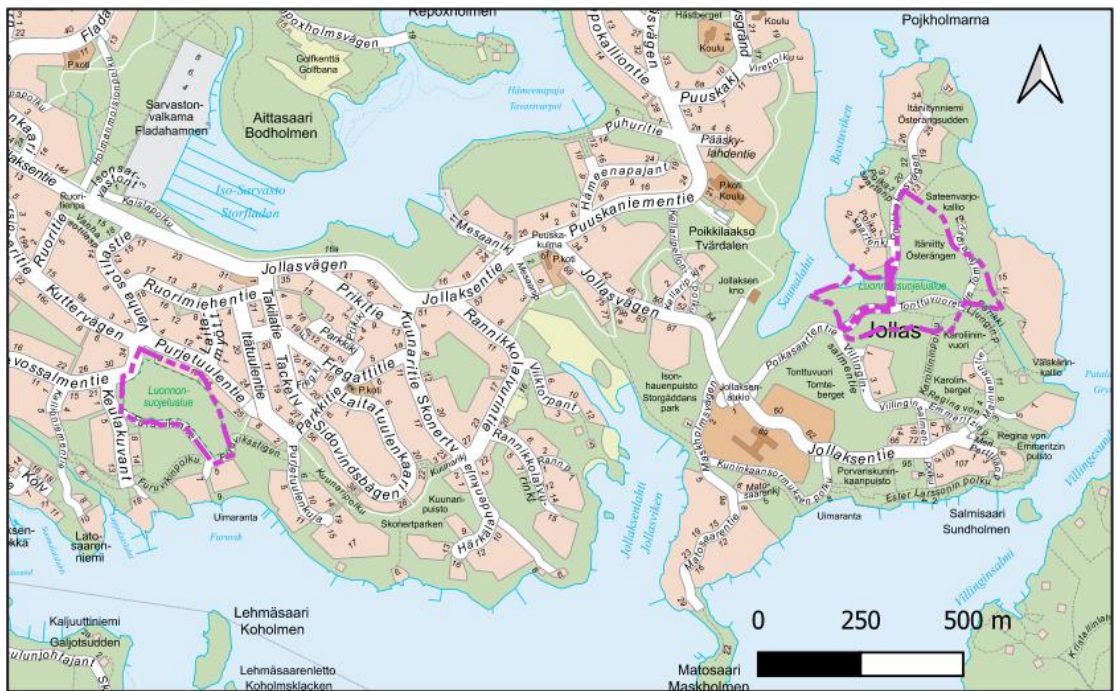
2. Tausta

Helsingin Laajasalo on suuri saari kantakaupungin ja Vuosaaren välissä. Sinne kuljetaan Herttoniemen kautta, mutta tulevaisuudessa rakennettavat Kruunusillat yhdistävät sen suoraan kanta-kaupunkiin. Laajasalossa on neljä aiemmin perustettua ja kaksi uutta luonnonsuojelualuetta sekä yksi suojeltu luontotyyppi.

Kuva 1 Helsingin Laajasalossa on kuusi luonnonsuojelualuetta, kun kaksi sinisellä osoitettua kohdetta on saatu rauhoitettua. Luonnonsuojelualueet esitetään pinkillä. Tulevaisuudessa Kruunusillat yhdistävät Laajasalon kantakaupunkiin.

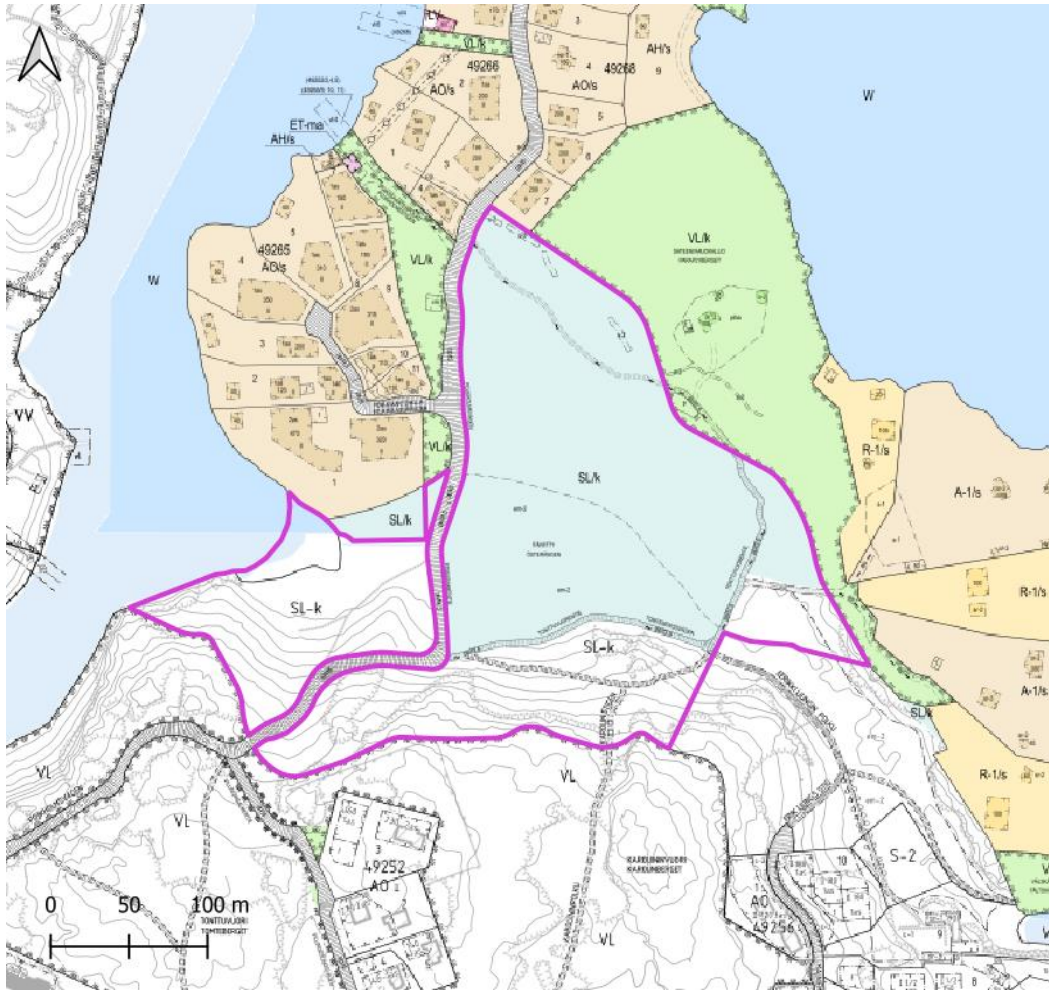
Suojeltu alue, Itäniityn laakso (Tonttuvuoren pohjoispuolinen laaksopainanne), sijaitsee Laajasalon itäisimmässä osassa, Jollaksessa. Alue sijaitsee Helsingin kaupungin omistamilla mailla ja on kooltaan 7,18 hehtaaria (päätöksessä 7,22 ha). Alueen sijainti esitetään kuvassa 2.

Kuva 2 Itäniityn laakson luonnonsuojelualue sijaitsee Jollaksen itäosassa. Alue on kartalla oikeanpuoleinen, kun taas vasemmalla on Jollaksen räme.

Ajantasaisessa yleiskaavassa Itäniityn laakso on merkitty virkistys- ja viheralueeksi, mutta sen oikeusvaikutteisessa Kaupunkiluonto-teemakartassa luonnonsuojelualueeksi (Helsingin kaupunki 2021).

Itäniityn laakson luonnonsuojelualue sijaitsee kokonaisuudessaan Helsingin kaupungin omistamilla mailla seitsemällä eri tilalla. Alueen eteläosa kuuluu Tonttuvuoren kaava-alueeseen 10750, joka on lainvoimainen. Luonnonsuojelualueen keski- ja pohjoisosa kuuluvat Itäniitynniemen kaava-alueeseen 11470, joka on tullut voimaan 2009. Itäniityn laakson luonnonsuojelualue on merkitty näihin kaavoihin SL/k merkinnöin: ”Luonnon- ja maisemansuojelualue, joka on varattu kunnan tarpeisiin.” (Helsingin kaupunki 2022)

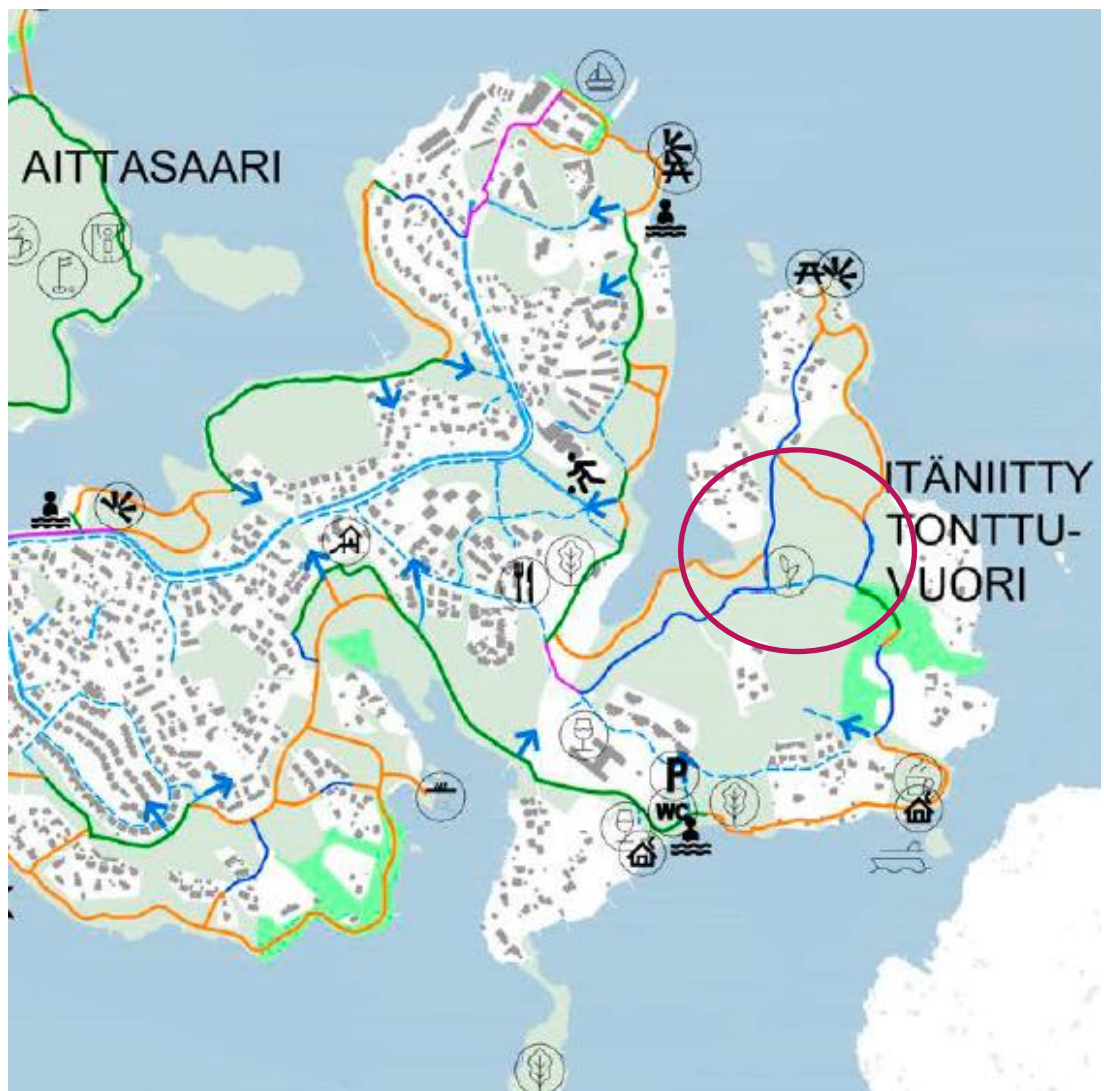

Kuva 3 Itäniityn laakson luonnonsuojelualue osoitetaan pinkillä rajauksella voimassa olevien asemakaavojen päällä.

Jollaksen alueelle on laadittu Helsingin kaupunkitoimialan toimesta suunnitteluperiaatteet, jotka ohjaavat kaavoitusta ja täydennysrakentamista (Helsingin kaupunki 2019). Jollaksen asukasmäärän arvellaan nousevan yli 10 000 asukkaaseen vuoteen 2050 mennessä. Itäniityn laakson läheisyyteen ei suunnitelmassa osoiteta uutta rakentamista, mutta täydennysrakentaminen on mahdollista. Tonttuvuoren alueen kaavoittaminen on selvityksen alla. Suunnitteluperiaatteissa esitetään myös koko Helsingin ranta-alueille suunnitellun rantareitin linjauksia Jollaksen alueella. Reitti kulkisi myös Itäniityn laakson luonnonsuojelualueella. Rantareitistä on tehty myös tarveselvitys (Strengell 2020), jossa osa reitistä kulkee luonnonsuojelualueen kautta (kuva 5).

Kuva 4 Jollaksen alueelle alustavasti suunniteltu rantaraitti kulkee myös Itäniityn laakson luonnonsuojelualueella (Helsingin kaupunki 2019).

Kuva 5 Tarveselvityksessä rantareitille esitetään alustavasti kahta uutta osuutta, jotka kulkevat Itäniityn laakson luonnonsuojelualueella (Strengell 2020). Siniset reitin osuudet kulkevat nykyisiä katuja pitkin. Luonnonsuojelualue on ympyröity punaisella.

Itäniityn laakson niityt ovat olleet viljelyksessä ainakin 1700-luvun lopulta. Niityt ovat tuolloin todennäköisesti kuuluneet Jollaksen kartanon maihin, sillä alueella ei ole tuolloin ollut muuta asutusta. Niityt ovat olleet käytössä ainakin 1960-luvun alkupuolelle saakka. Vuoden 1964 ilmakuvassa nähdään, että niittyalue on alkanut pensoittumaan. Lehdot ovat siis kehittyneet tai palautuneet viimeisten 60–65 vuoden aikana.

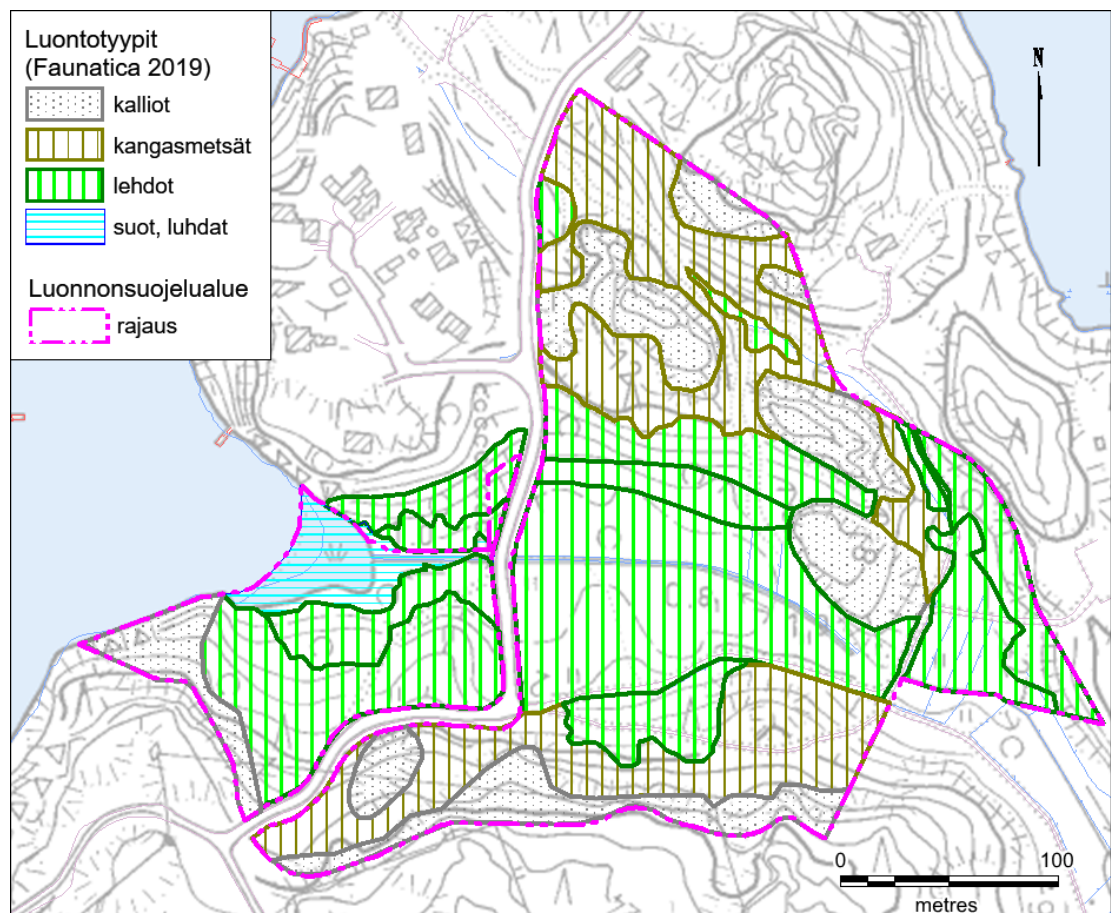
Luonnonsuojelualueelle on aiemmin laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2009–2018 (Helsingin ympäristökeskus 2009). Suunnitelman tavoitteena on ollut alueelle luonteenomaisen lehtoluonnon säilyttäminen ja eläimistön elinolojen turvaaminen. Osaa alueen umpeenkasvaneesta niittyalueesta on ehdotettu hoidettavaksi. Alueen polkuverkoston kehittämistä ei ole erityisesti suunniteltu. Ainoastaan yhden polun linjaukseen on ehdotettu muutosta soikkokaksikon kasvupaikan vuoksi.

3. Luonnon yleiskuvaus

Itäniityn laakson alueella on tehty luontoselvitys vuonna 2019 (Manninen ym. 2019). Selvitykseen ovat sisältyneet elinympäristöt ja kasvillisuus. Alueesta on tietoja myös aiemmista hoito- ja käyttösuunnitelmasta ja luontoselvityksestä (Helsingin ympäristökeskus 2009). Kovakuoriaislajisto on kartoitettu vuonna 2019 (Malmberg 2019) ja alue on ollut mukana Tringan linnustokartoituksessa vuonna 2016 (Tringa & Helsingin kaupunki 2017). Itäniityn laakson luonnonsuojelualueen luonnon ominaisuuksia ja tilaa kuvataan näiden aiempien selvitysten tietojen pohjalta. Näiden lisäksi käytössä ovat myös Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmän tiedot.

3.1. Luontotyytit ja kasvillisuus

Faunatica Oy on tehnyt Itäniityn laakson alueelta luontoselvityksen vuonna 2019. Seuraavat luontotyyppi- ja kasvillisuuskuvaukset ovat kyseisestä selvitysräportista (Manninen ym. 2019), jonka liitteestä 2 löytyvät myös kuvioiden tarkemmat kuvaukset. Tekstissä esitetyt luontotyyppien uhanalaisluokat ovat Etelä-Suomesta Suomen uhanalaiset luontotyytit -julkaisun mukaan (Kontula & Raunio 2018).

Kuva 6 Luontotyyppien rajaukset vuonna 2019 (Manninen ym. 2019).

Itäniityn laakson kalliot ovat karuja jäkälä- ja sammalkallioita (NT) sekä mäntyvaltaisia kalliometsiä (NT). Kallioalueille tyypillisesti tälläkin esiintyy vanhoja kilpikaarnaisia mäntyjä (*Pinus sylvestris*) ja keloja. Paikoitelleen kallioilla on ravinteisuutta osoittavaa lajistoa mm. kalliokieli (*Polygonatum odoratum*), isomaksaruoho (*Hylotelephium telephium*), lehtoarho (*Moehringia trinervia*), keto-oravokki (*Viola tricolor*), haisukurjenpolvi (*Geranium robertianum*) sekä tuoksusimake (*Anthoxanthum odoratum*). Kallioilla on jonkin verran kulumista.

Tarkastelualueella on kaksi laajempaa kangasmetsäkuviota, jotka molemmat ovat pääosin tuoreita mustikkatyyppin kangasmetsiä. Metsissä on myös lehtomaisen kankaan laikkuja. Metsät ovat havupuuvaltaisia sekametsiä, joista kuusen (*Picea abies*) ja männyn lisäksi löytyy myös koi-vua (*Betula sp*) ja jonkin verran haapaa (*Populus tremula*). Pihlajaa (*Sorbus aucuparia*) kasvaa alikasvoksena. Lahopuuta on kohtalaisen runsaasti sekä maa- että pystypuuna, mutta lahopuu-jatkumo on vasta kehittymässä. Pohjoisosan kangasmetsän hyvästä luonnontilasta kertovat mm. yövilkan (*Goodyera repens*), kellotalvikin (*Pyrola media*) ja metsävirvilän (*Ervilia sylvatica*) esiin-tyminen. Kenttä- ja pohjakerroksen kasvillisuus on muutoin tavanomaista kangasmetsien lajis-toa. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat ovat Etelä-Suomessa vaarantunut (VU) luonto-tyyppi ja varttuneet havupuuvaltaiset kankaat valtakunnallisesti silmälläpidettävä (NT).

Kuva 7 Tuoretta kangasmetsää luonnonsuojelualueen pohjoisosasta.

Itäniityn laakson pinta-alasta suurin osa on lehtoa. Kaikkiaan alueelta on määritelty kuusi erityyp-pistä lehtoa, kun entiselle niitylle kehittynyt sekundäärinen lehto katsotaan omaksi tyyppikseen. Lehtotyyppit ovat tuore keskiravinteinen (OMaT) ja runsasravinteinen (HeOT) lehto, kostea keski-ravinteinen (AthOT) ja runsasravinteinen (OFiT), kostea runsasravinteinen (OFiT) sekundäärinen lehto sekä kostea rannikon leppälehto (FiT). Itäniityn laakson lehdoista kosteat runsasravinteiset lehdot ovat vaarantuneita (VU), samoin tuoreet keskiravinteiset lehdot. Tuoreet runsasravinteiset lehdot ovat valtakunnallisesti erittäin uhanalaisia (EN).

Kuva 8 Laakson umpeen kasvanut niitty on muuttumassa kosteaksi lehdoksi. Kuvassa suurikokoisia hiirenportaita.

Lehtojen puusto vaihtelee havupuuvaltaisesta sekametsästä täysin lehtipuuvaltaiseen. Puuston ikä vaihtelee myös kuvioittain nuoresta vanhoihin ylispuihin. Lahopuuta on erityisesti tuoreilla lehtotyypeillä runsaasti, mikä johtuu niiden järeämmästä puustosta. Kosteissa, lehtipuuvaltaisissa lehdoissa puusto on kooltaan pienempää ja osalla kuvioista myös nuorta, mikä vaikuttaa lahopuun määrään.

Monipuoliset rehevät elinympäristöt luovat hyvät puitteet myös runsaslajiselle kenttäkerroksen lajistolle. Yleisten lehtolajien lisäksi alueella on myös muutamia harvinaisia lajeja kuten lehtokielo (*Polygonatum multiflorum*), soikkokaksikko (*Neottia ovata*), nurmikonnantatar (*Bistorta vivipara*), metsävirvilä, mustakonnanmarja (*Actaea spicata*) ja kellotalvikki.

Kuva 9 Kevätkukkijoista lehdoissa esiintyy sini- ja valkovuokkoja. Oikealla nuoret haavat ovat kasvaneet aikaisemmalle niitylle, jota keskellä näkyvä leveälatvuksinen mänty ilmentää.

Saunalahden rannassa on kosteaa tervaleppäluhtaa, joka on valtakunnallisesti erittäin uhanalainen (EN) luontotyyppi. Luhta ei täytä luonnonsuojelulain 29 § mukaisen luontotyypin tervaleppäkorven määritelmää. Luhtaan puusto on luonnontilaisen kaltaista ja valtapuuna kasvaa järeää tervaleppää (*Alnus glutinosa*). Luhtaan reuna-alueella kasvaa myös tuomea (*Prunus padus*). Kenttäkerros on varsin monilajinen ja sen näkyvimpiä lajina voidaan pitää komeaa keltakurjenmiekkää (*Iris pseudacorus*). Huomionarvoinen laji on Helsingissä harvalukuinen rantayrtti (*Lycopus europaeus*).

Luonnonsuojelualueen koillisosassa on pieni norouoma kosteassa runsasravinteisessa lehdossa. Noro kuivuu kesäisin. Noro mutkittelee luonnontilaisen kaltaisesti eikä perkauksesta näy merkkejä. Noro antaa oman lisänsä lehdon monimuotoisuudelle. Noro on metsälain 10 § tarkoittama erityisen arvokas elinympäristö ja myös vesilain suojelema.

Luontotyyppien edustavuus on vuoden 2019 selvityksessä arvioitu luontotyyppistä riippuen hyvästä heikoksi. Luonnontilaisuus on arvioitu pääosin vähän heikentyneeksi ja jossain tapauksissa heikentyneeksi.

Selvitysalueella tavattiin kahden lähekkäisen, jo aiemmissa selvityksissä paikannetun soikkokaksikkokasvuston lisäksi yksi uusi soikkokaksikkoesiintymä. Alueen laajin lehtokieloesiintymä on Välskärinniityllä, kuten aiemmissa selvityksissä on todettu (Helsingin kaupunki 2019). Alueelta löydettiin myös silmälläpidettävän (NT) ja alueellisesti uhanalaisen (RT) saarnen (*Fraxinus excelsior*) taimia. Lajia ei ole ennen tavattu Itäniityn laaksosta. Muita alueen huomionarvoisia lajeja ovat kevätlinnunherne (*Lathyrus verna*), lehtokuusama (*Lonicera xylosteum*), koiranheisi (*Viburnum opulus*), mustakönnänmarja, metsäruusu (*Rosa cinnamomea*) ja rantayrtti. (Manninen ym. 2019.)

Helsingin luontotietojärjestelmässä Itäniityn laakso on hyvin arvokas (luokka I) kasvillisuus- ja kasvistokohde. Merkittävästä lajistosta mainitaan valtakunnallisesti silmälläpidettävä (NT) kello-talvikki sekä alueellisesti uhanalainen (RT) nurmitatar. Helsingissä paikallisesti uhanalaisia lajeja ovat soikkokaksikko (EN/Helsinki), lehtokieli (VU/Helsinki) sekä metsävirvilä (NT/Helsinki). Muita huomionarvoisia lajeja ovat yövilkka, mustakonnanmarja, kevätlinnunherne, lehtokorte (*Equisetum pratense*), pähkinäpensas (*Coryllus avellana*), maariankämmekekä (*Dactylorhiza maculata subsp. maculata*) ja rantayrtti. (Helsingin kaupunki 2021.)

Selvitysalueella kasvaa vieraslajeista runsaasti tertsuseljaa (*Sambucus racemosa*). Lisäksi tavattiin viitapihlaja-angervoa (*Sorbaria sorbifolia*) ja komealupiinia (*Lupinus polyphyllus*). Komealupiini on Vieraslajiasetuksen (704/2019) mukaisesti kansallisesti merkityksellinen haitallinen vieraslaji. Tertsuselja ja viitapihlaja-angervo ovat Maa- ja metsätalousministeriön (2012) vieraslajistrategian mukaisia vieraskasvilajeja. (Manninen ym. 2019.)

3.2. Eliölajit

3.2.1. Lepakot

Itäniityn laakso on osa laajaa Jollaksen keski-, pohjois- ja itäosiin sijoittuvaa arvokasta lepakko- aluetta (Helsingin kaupunki 2021). Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*) ja viiksi- tai isoviiksisiippa (*Myotis mystacinus/brandtii*) esiintyvät alueella. Todennäköisesti useiden eri kolonioiden lepakkoyksilöt käyttävät alueen rantametsiä saalistus- ja oleskelupaikkoinaan. Edellä mainitut lepakot kuuluvat luontodirektiivin lajeihin. (Helsingin ympäristökeskus 2009.)

3.2.2. Kovakuoriaiset

Itäniityn laakson alueelta havaittu kovakuoriaislajisto koostuu metsien, avoimien alueiden ja kosteikkojen lajistosta, joka on suhteellisen monipuolista. Kaikkiaan luonnonsuojelualueelta kerättiin 316 kovakuoriaislajia, joiden joukossa on yhdeksän harvinaista tai harvinaisehkoa lajia.

Havaittu metsälajisto on tyypillistä eteläsuomalaisille lehdoille sekä kangasmetsille. Joukossa on myös melko paljon lahoppuusta riippuvaista lajistoa, josta osa on harvinaista ja harvinaisehkoa. Näitä ovat mm. kääpäkaito (*Dienerella vincenti*), pikkujumi (*Dryophilus pusillus*), lehtosirkeinen (*Atheta castanoptera*), kasekaslaji (*Nevrapes plicicollis*) ja oranssisieppä (*Ampedus nigroflavus*).

Umpeen kasvavalta niityltä havaittu avoimien alueiden lajisto on tavanomaista. Niityn reunasta havaittiin kuitenkin harvinaisehko lehtojen laji, lahoseppä (*Ectinus aterrimus*). Tervaleppäluhdan maanpinnan lajisto on monipuolista ja samankaltaista kuin muiden pääkaupunkiseudun tervaleppäluhtien lajisto. Luhdalla havaittiin mm. harvinainen olkaloomukiihtäjäinen (*Badister sodalis*), takkutiera (*Dorcatoma substriata*) ja tammenrunkokiihtäjäinen (*Dromius quadrimaculatus*). Muut alueelta tehdyt havainnot edustavat tavanomaista avoimien alueiden ja metsien lajistoa. (Malmberg 2019.)

3.2.3. Linnusto

Alueen linnustoa ovat luontotietojärjestelmän mukaan kartoittaneet vuosina 1997 Kati Pekkala, 1999 Matti Koivula ja 2003 Hannu Sarvanne, Jarkko Santaharju ja Rauno Yrjölä. Linnustossa

tapahtuvat muutokset ovat usein nopeita eikä laskentavuoden tulos enää kokonaan kuvasta nykytilannetta.

Itäniityn laaksossa on aiempien laskentatietojen perusteella monipuolinen lehti- ja sekametsien linnusto. Huomionarvoisimpia pesimälajeja alueella ovat olleet pikkutikka (*Dendrocopos minor*), lintudirektiivin lajeihin kuuluva palokärki (*Dryocopus martius*) sekä Suomen kansainväliseksi vas-
tuulajiksi luettu leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*). Pikkutikan tärkeintä ympäristöä ovat laak-
son reunan tervalepikko ja laakson lehtipuustoinen keskiosa. Leppälintu ja palokärki viihtyvät
myös ylempänä rinnelehdon ja kangasmetsän alueella. Lehtokurpan (*Scolopax rusticola*), sirittä-
jän (*Rhadina sibilatrix*), mustapääkertun (*Sylvia atricapilla*), peukaloisen (*Troglodytes troglody-
tes*), luhtakerttusen (*Acrocephalus palustris*) ja satakielen (*Luscinia luscinia*) esiintyminen kertoo
monipuolisesta lehtimetsäalueesta. Pohjoisempaa Itäniitynniemellä tavatut töyhtötiainen
(*Lophophanes cristatus*) (VU) ja metsäilmentäjiin luettava idänuunilintu (*Seicercus trochiloides*)
kuvastavat havu- ja sekametsien hyvää ekologista tilaa metsälinnuston kannalta. (Helsingin ym-
päristökeskus 2009)

Helsingin luontotietojärjestelmässä Itäniityn laakson puronotko on luokiteltu tärkeäksi lintualu-
eeksi. Lintualueen raja-
us jatkuu luonnonsuojelualueen kaakkoispuolelle. Vuoden 2016 Tringan
lintulaskennoissa Itäniityn laakson luonnonsuojelualueella tai sen välittömässä läheisyydessä
havaittiin ja kirjattiin yhteensä 14 lintulajia (Tringa & Helsingin kaupunki 2017). Lajit ovat tyypilli-
siä monipuolisille metsäalueille. Huomionarvoisia ovat töyhtötiainen (VU) ja närhi (*Garrulus glan-
darius*, NT). Rehevissä sekametsissä viihtyvät sirittäjä ja mustapääkerttu sekä peukaloisen esiin-
tyivät myös alueella. Kolopesijöistä havaintoja tehtiin pikkutikasta, kirjosiepostasta (*Ficedula hypo-
leuca*) ja uuttukyyhkystä (*Columba oenas*). Muita havaittuja lajeja olivat rautiainen (*Prunella mo-
dularis*), punatulkku (*Pyrrhula pyrrhula*), punakylkirastas (*Turdus iliacus*), sepelkyyhky (*Columba
palumbus*) ja vanhaa puustoa suosiva puukiipijä (*Certhia familiaris*).

3.2.4. Kääväkkäät

Luonnonsuojelualueelta ei ole tehty kääpälajiston kartoitusta. Luonnonsuojelualueen kaakkois-
puolelta on kartoitettu Tonttuvuoren itäosan metsä, joka on luokiteltu kohtalaisen arvokkaaksi
kääpäalueeksi (luokka III, Savola 2015). Samoin luonnonsuojelualueen länsipuolella on kohtalai-
sen arvokas kääpäalue (luokka III) Tonttuvuoren länsiosan metsä. Todennäköisesti vähintään
samankaltaisia kääpäarvoja löytyy myös luonnonsuojelualueelta, mikäli lajisto kartoitettaisiin.

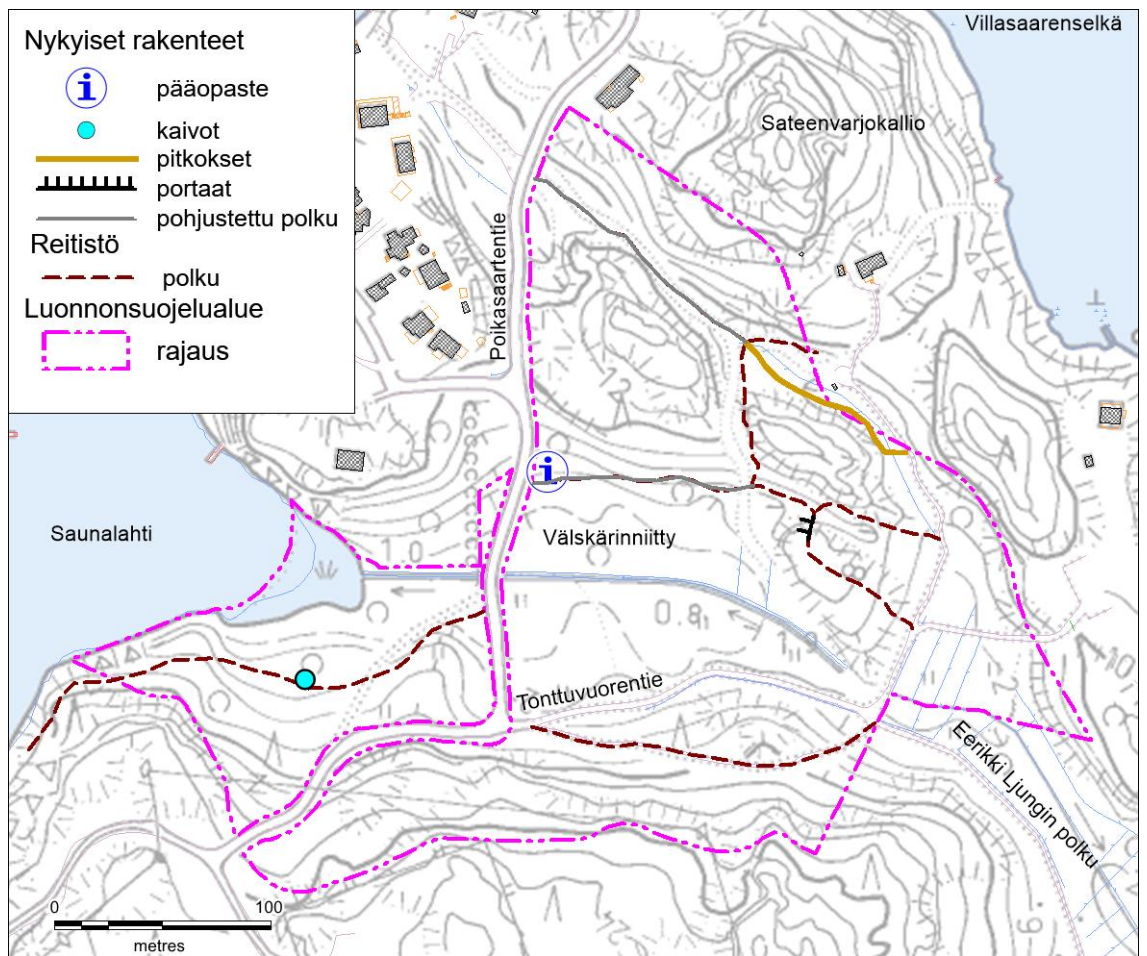

Kuva 10 Lahopuuta esiintyy paikoin runsaasti sekä pystypuuna että maapuuna.

4. Virkistyskäytön nykytila

Itäniityn laakson luonnonsuojelualueelle pääsee julkisella kulkuneuvolla. Lähinnä oleva bussi pysähtyy Jollaksenaukion pysäkillä, josta luonnonsuojelualan pääopasteelle on matkaa hiukan yli puoli kilometriä tietä pitkin ja alueen reunaan noin 300 m. Jollakseen liikennöivät bussilinjat 85 ja 802 Herttoniemestä. Aivan luonnonsuojelualan vieressä ei ole pysäköintialueita ja autoja on jätetty kapeiden teiden varsille, mikä on aiheuttanut jonkin verran ongelmia. Jollaksentien ja Poikasaartien risteyksessä on pieni pysäköintialue.

Luonnonsuojelualan pääopaste sijaitsee Poikasaartien varressa. Opastaulu on noin 10 vuotta vanha. Polkureitistö (kuva 11) on melko lyhyt, mikä johtuu alueen pienestä koosta. Reitistön varrelta pääsee kattavasti tutustumaan alueeseen. Pääopasteen luota lähtevä polku on kapea, kivituhkalla vahvistettu. Kivituhkaa on myös ilmeisesti lisätty muuallekin polkuverkoston varrelle, mutta ei kaikkialle. Tonttuvuorentieltä länteen päin johtaa osin pitkospuilla varustettu polku, joka yhtyy kivituhkapolkuun. Keskellä aluetta on kallion kohdalla puuportaait, jotka lienevät alle kymmenen vuotta vanhat. Alueella on myös joitakin muita polkuja.

Kuva 11 Alueen nykyinen reitistö ja rakenteet.

Kuva 12 Koillisessa kolme polkua yhtyvät. Pitkospuut johtavat Tonttuvuorentien pohjoispäähän.

Itäniityn laakson virkistyskäyttö on melko vähäistä sen syrjäisen sijainnin vuoksi. Käyttäjäkyselyn perusteella selkeästi suurin osa vierailijoista käy alueella kävelemässä (90 %). Kävely toki liittyy myös moniin muihin aktiviteetteihin kuten esim. luonnon tarkkailuun tai koiran ulkoilutukseen, jotka ovat kävelyn jälkeen suosituimmat aktiviteetit. Alueen nykyinen käyttö aiheuttaa jonkin verran aluskasvillisuuden kulumista ja synnyttää uusia polkuja. Alueen pieni koko tekee siitä herkin vähäisellekin virkistyskäytölle. Lisääntyvä ulkoilukäyttö voi myös aiheuttaa ristiriitoja sekä vaaratilanteita eri käyttäjäryhmien välillä.

Ilmastonmuutokseen liittyvät vaihtelevat sääolosuhteet voivat tulevaisuudessa vaikuttaa Itäniityn laakson puustoon. Roudattomat sateiset talvet, kovat tuulet ja kesällä pitkä hellejakso voivat vaurioittaa puustoa. Näiden sekä puuston ikääntymisen seurauksena syntyy lahoppuuta, joka on lajistolliselle monimuotoisuudelle tärkeä elementti. Vanhat puut voivat aiheuttaa vaaratilanteita ulkoilijoille reittien varsilla. Virallisia polkuja on pienellä alueella runsaasti, jolloin kaatuvat puut ovat lähes tulkoon aina vaaraksi. Virkistyskäytöstä johtuvan kulumisen seurauksena kasvipeite voi hävitä ja puiden juuret paljastua, mikä heikentää puiden elinvoimaa entisestään. Paljaaksi kuluneiden alueiden kasvittuminen uudelleen voi myös olla vaikeaa, jos liikkuminen näillä kohdin jatkuu edelleen.

Alueen ylläpidolle aiheutuu edellä mainituista asioista haasteita, joihin hoito- ja käyttösuunnitelmalla on tarkoitus puuttua. Erityisesti liikkumisen ohjauksella ja rajoittamisella pyritään säilyttämään luonnonsuojelualueen luontoarvot. Mahdolliset alueelle tulevaisuudessa leviävät vieraslajit voivat muodostaa uhan ainakin joillekin alueella esiintyville lajeille ja luontotyypeille.

5. Osallistaminen

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman osallistamiseen on merkittävästi vaikuttanut keväällä 2020 alkanut covid-19 pandemia, joka on rajoittanut asukastilaisuuksien järjestämistä. Osallistamisessa on jouduttu tästä syystä turvautumaan erilaisiin verkossa tapahtuviin tilaisuuksiin ja kyseilyihin. Laajasalon asukkaat pyrittiin tavoittamaan yleisökyselyllä, joka oli avoinna joulukuussa 2020. Hoito- ja käyttösuunnitelmaan liittyvä yleisötilaisuus järjestettiin virtuaalisesti netin välityksellä keväällä 2021.

Laajasalossa sijaitsevien olemassa olevien sekä tulevien luonnonsuojelualueiden käytöstä tehtiin asukkaille suunnattu kysely netissä. Kysely oli vastattavissa vuoden 2020 joulukuun alkupuolen aikana Helsingin kaupungin nettisivuilla. Kyselystä tiedotettiin sosiaalisen median kanavissa mm. Facebookin -kaupunginosaryhmissä sekä Twitterissä. Lisäksi kyselystä julkaistiin verkkoutinen Helsingin kaupungin pääsivulla. Itäniityn laakson luonnonsuojelualueen osalta kysymyksiin vastasi noin 180 henkilöä.

Itäniityn laakson alueella vastaajat arvostavat eniten luontoa ja maisemaa. Myös alueen rauhallisuutta ja mahdollisuutta yksinoloon pidettiin tärkeinä. Alueella havaittuja merkittävimpiä epäkohtia ovat polkujen kuluminen ja roskaantuminen. Vastaajien mielestä alueen vetovoimaisuus lisääntyisi, mikäli reitit olisivat paremmin merkittyjä ja opastettuja. Alueesta toivottiin myös enemmän taustatietoja.

Kuva 13 Itäniityn laaksoa käytetään monipuolisesti, eniten kävellen.

Avoimissa kysymyksissä korostui alueen säilyttäminen nykyisellään, mahdollisimman luonnontilaisena. Alueen läheisyyteen ei myöskään toivuttu lisää rakentamista. Opastukseen ja reittien

viitoitukseen toivottiin parannuksia. Maastopyöräilyyn otti kantaa avoimissa kysymyksissä muutama vastaaja, jotka toivoivat maastopyöräilyn sallimista alueella. Pysäköinti alueella koettiin ongelmalliseksi muutamissa vastauksissa.

Alla muutamia avoimien kysymysten vastauksia:

"Toivoisin alueen pysyvän kutakuinkin samanlaisena, yhtä suurena ja luonnonmukaisena. En toivo valaistusta, jotta tähtitaivas näkyisi pimeän tullen, enkä toivo leveitä kävelyteitä; korkeintaan pitkospuita tai esim. siltoja pahimpien kosteikkojen yli. Illuusio metsästä täytyy säilyttää."

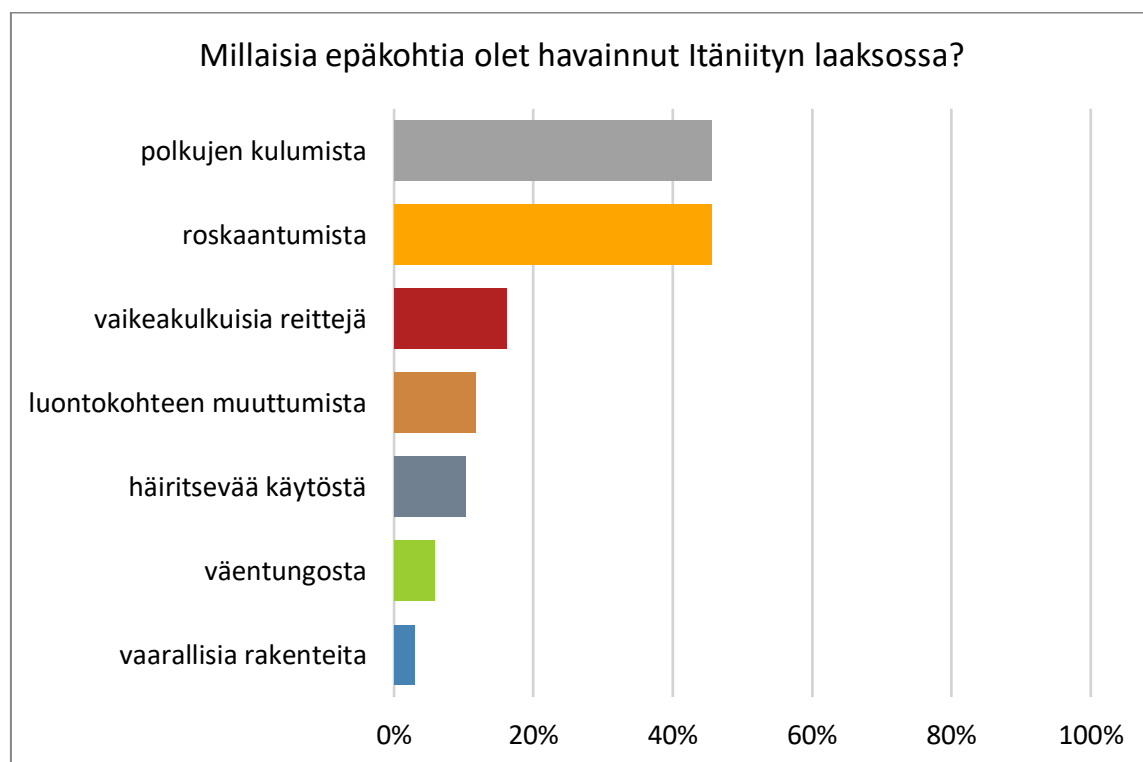
"Toivoisin alueen säilyvän nykyisellään. Rakenteet ovat hyviä ja alueen infotaulu on selkeä."

"Tämäkin alue, viikoittainen ulkoilureittini, on aivan täydellinen sellaisenaan. Itäniityn laakson monipiirteinen metsä ja siellä mutkittelevat polut ovat parhaimpia asioita, mitä Helsingin viheralueilla voi kokea. Toivon, että sitä varjellaan sellaisenaan."

"Alue on vaikea ottaa haltuun: vaikea tietää, mistä lähteä kävelemään ja mihin suuntaan. Selkeät kartat, merkatut reitit, ja retkikohteet lisääisivät alueen hyvää käyttöä mielestäni."

"Poistakaa täältäkin perusteeton maastopyöräilykielto. Ei sille ole luonnonsuojelullista perustetta. Eikä pyöräily häiritse eläimiä."

"Voisiko merenrannan liittää luonnonsuojelualueeseen ja tehdä merkityn polun ja portaat rannalle?"

Kuva 14 Kyselyyn vastaajat ovat havainneet Itäniityn laaksossa polkujen kulumista sekä roskaantumista.

Kuva 15 Lounaisosassa polku kulkee rantakalliolle rehevän lehdon kautta.

Asukkaiden osallistamisen lisäksi suunnittelija on ollut työn aikana yhteydessä Laajasalo Seura Ry:hyn ja SLL Uudenmaan piiri ry:n edustajaan liittyen joihinkin hoito- ja käyttösuunnitelman yksityiskohtiin

6. Hoitosuunnitelma

6.1. Luonnonsuojelun tavoitteet

Itäniityn laakson luonnonsuojelun tavoitteena on luontotyyppien palautuminen täysin luonnontilaisiksi ja ominaislajistoltaan edustaviksi.

Itäniityn laakson Välskärinniityn luonto on kehityskulussaan puolella välissä niitystä lehdoksi. Niityn on annettu kasvaa umpeen itsestään, kun laidunmaata tai heinää ei ole enää tarvittu. Niitty on aikoinaan ojitettu ja ojat umpeutuvat itsestään hitaasti, kun niihin kertyy kasvillisuutta. Vuonna 2020 niityn rakennetta voisi kuvailla puoliavoimeksi nuoreksi lehdoksi. Tavoitteena on antaa lehdon palautua sulkeutuneeksi metsiköksi, jossa lehtipuut järeytyvät ja eri-ikäistä lahoppuuta kehittyy vuosikymmenten saatossa. Sama luonnontilaisuuden tavoite koskee myös alueen muita lehtoja. Lajisto tulee tämän myötä muuttumaan ja esimerkiksi lintujen lajimäärä saattaa laskea. Sen sijaan vanhempaa lehtipuustoa suosiva lajisto saattaa levitä alueelle. Lehtolaakossa tavoitellaan alavan osan luontaista luhtaisuutta, jotta lehtipuuvaltaisuus säilyy kuusten kustannuksella. Tiheä pensaskerros luo eläimistölle suojaisia ja häiriöttömiä paikkoja.

Kangasmetsien osalta tavoitellaan vanhan ja luonnontilaisen metsän rakennetta, jossa lahoppuuta kertyy ajan mittaan runsaasti. Kangasmetsälle luontainen lahoppumäärä voi olla noin 100 m³/ha, kun se hoidetussa metsässä on alle 10 m³/ha. Suurta lahoppumäärää tavoitellaan lahoppuusta riippuvaisen lajiston monimuotoisuuden lisäämiseksi.

Kallioiden osalta tavoitellaan luonnontilaisuuden tason nykyistä ylläpitoa tai palautumista entistä luonnontilaisemmaksi. Mäntyjen annetaan järeytyä ja lahoppuuta syntyy joidenkin puiden keloituessa. Kallioiden pohjakasvillisuus säilyy kulumattomana.

Luonnonsuojelualueella tavoitteena on torjua sinne jo levinneet tai tulevaisuudessa levittäytyvät vieraslajit.

Kuva 16 Tervaleppälehdon läpi kaivettu oja on taka-alalla pilkottavan meren tasossa.

Kuva 17 Välskärinniityllä on yhä nähtävissä pieniä niittymäisiä kohtia.

6.2. Arvokkaan kasvillisuuden hoitaminen

Noron ympäristössä luonnonsuojelualueen koillisreunassa kasvaa arvokkaita kasveja kuten soikkokaksikkoo ja kevätlinnunhernettä. Juurivesoilla levittäytyvä sananjalka uhkaa arvokkaita kasveja luontoselvityksen kasvillisuuskuviolla 4. Sananjalan kasvuvoimaa ja levittäytymistä rajoitetaan hoidolla. Sananjalka muodostaa yleensä yhden yksilön laajoja klooneja. Sananjalka näivettyy tehokkaimmin kasvivarsien taittamisella, yleensä tällä menetelmällä paremmin kuin varren leikkaamisella. Taittamista tulee tehdä 1-3 kertaa kasvukauden aikana parin vuoden ajan, jotta kasvusto näivettyisi.

Sateenkaarikalliolle sijoittuvan rakennuksen pihasta kerättyjä risuja on läjitetty luonnonsuojelualueen puolelle rajamerkin läheisyydessä. Varastokontti vaikuttaa sijoittuvan osittain luonnonsuojelualueen puolelle. Viranomaisten tulee neuvotella käyttäjien kanssa asioiden ratkaisusta.

6.3. Haitallisten vieraslajien torjunta

Itäniityn laakson luonnonsuojelualueella esiintyy suuri määrä vieraslajeja. Tavoitteena on torjua kaikki vieraslajit ja viljelykarkulaiset, jotta luontotyypeille ominaiselle, kotimaiselle lajistolle on elintilaa.

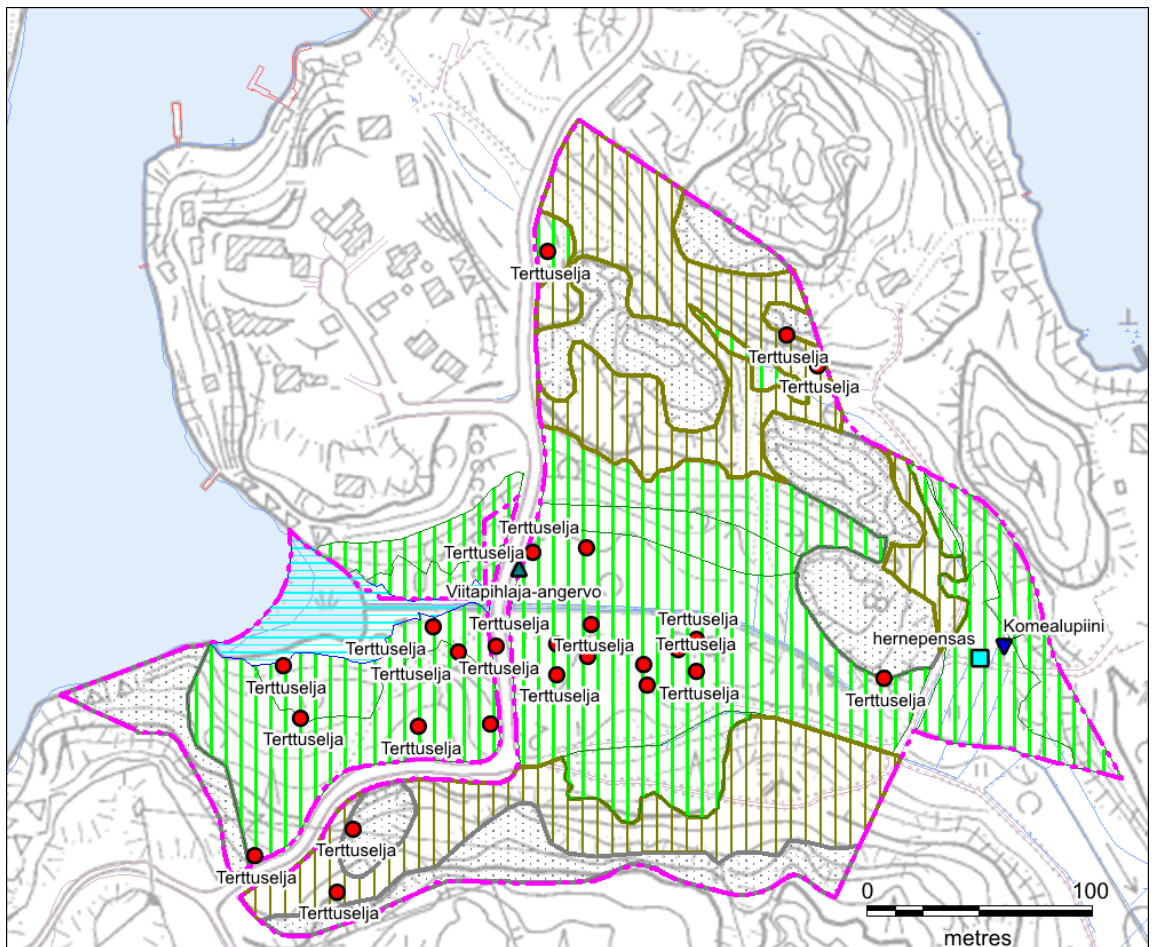
Tältä alueelta on vuonna 2019 havaittu seuraavia vieraslajeja: runsaasti terttuseljaa, komealupiiinia ja viitapihlaja-angervoa. Lisäksi vuonna 2020 on havaittu siperianhernepensasta Tonttuvuorentien itäpuolelta. Se on joko viljelykarkulainen tai tarkoituksella tien viereen istutettu, todennäköisesti ennen alueen rauhoitusta.

Terttuseljan onnistunut torjunta vaatii tehokkaan raivauksen (4–6 krt/kausi) vähintään muutaman kasvukauden ajan. Lehtoympäristö on terttuseljalle optimaalista kasvuympäristöä, jossa sen kasvuvoima on suurimmillaan.

Komealupiinista pääsee eroon lähinnä vain kaivamalla koko kasvi juurineen. Lapiolla kaivaminen on helpointa tehdä keväällä maan ollessa vielä roudan jäljiltä pehmeä. Ellei kaivamista ehditä tekemään, on tärkeää estää yksilöiden siementuotanto kukintoja katkaisemalla tai koko kasvi niittämällä useita kertoja pitkin kasvukautta. Monesti katkaistut yksilöt voivat kehittää kasvukauden lopussa lyhytvartisia kukkavanoja, jotka eivät näy etäälle. Niitto voidaan suorittaa siimaleikkurilla tai pensasleikkurilla, jolla leikkauksen kohdistaminen on siimaa tarkempi.

Viitapihlaja-angervo on visainen torjuttava, koska sen syvällä maassa kasvavat juuriversot yltävät pitkälle. Laji näivettää tehokkaasti kaiken alla olevan kasvillisuuden muodostaen yksiläjisen ja peittävän kasvuston. Viitapihlaja-angervo on syytä kaivaa ylös kaivurilla tai vaihtoehtoisesti raivata sitä yhtä usein kuin terttuseljaa. Raivaus voitaneen suorittaa raivaussahalla, pensasleikkurilla tai käsin pensassaksilla. Juuriversojen leviämistä on tarpeen seurata vähintään 10 metrin säteellä, jottei se pääse leviämään entistä laajemmalle alkuperäisen kasvuston leikkauksen myötä.

Siperianhernepensasta raivataan samalla tavalla kuin terttuseljaa, eli raivausta toistetaan kunnes kasvi näivettyy.

Kuva 18 Vieraslajien havaintopaikat vuonna 2019.

Pensaiden torjunta suositellaan aloitettavaksi kesällä lintujen pesimiskauden jälkeen, noin 15.7. eteenpäin. Tällöin lintupesä ei tuhoudu eikä työstä aiheudu kohtuutonta häiriötä. Uusia pesiä ei merkittävässä määrin synny seuraavina keväinä poistettaviin pensaisiin, jos uudet versot poistetaan vielä kasvukauden loputtua syksyllä. Versot saattavat kasvukauden alussa kasvaa kuukaudessa jopa metrin.

Läheisten kiinteistöjen pihoilta saattaa levitä puutarhalajeja. Kiinteistöjen käyttäjille on suositeltavaa suunnata asiallista tiedotusta koskien vieraslajeja. Samalla voidaan muistuttaa, ettei puutarhajätettä saa tuoda luonnonsuojelualueen puolelle.

Alueella esiintyy **supikoiraa** ja **minkkiä**, joita esiintyy varsin yleisesti rannikolla. Molemmat pedot vaikuttavat kielteisesti varsinkin maassa pesivien lintujen kantoihin. Molempien petojen kantaa rajoitetaan voimakkaasti pyynnin keinoin. Tavoitteena on rajoittaa lajien esiintymistä laajemminkin lähialueella, jotta ne onnistutaan hävittämään luonnonsuojelualueelta. Muuten pienpedoista tyhjennetylle luonnonsuojelualueelle levittäytyy jatkuvasti uusia yksilöitä, joiden reviirikahnausten myötä saattaa aiheutua jopa aiempaa suurempaa petopainetta.

Tulevaisuudessa suunnittelualueelle saattaa levitä uusia vieraslajeja. Myös vieraslajien haitallisuutta arvioidaan ja luetteloita päivitetään. Haitallisten vieraslajien torjuminen jo leviämisen alkuvaiheessa on kustannustehokkain keino estää arvokkaan lajiston muuttuminen.

Kuva 19 Terttuseljan lehdykät ovat keväällä helposti tunnistettavia viininpunaisesta väristään. Terttuselja kasvaa kuvan vasemmassa laidassa.

6.4. Reittien varsien hoito

Teiden ja ulkoilupolkujen varsilla metsänreunoja voi olla tarpeen hoitaa virkistyskäytön turvallisuuden varmistamiseksi. Ulkoilijoille vaarallisia puita on mahdollista tarvittaessa kaataa reittien varsilta myös luonnonsuojelualueen puolella. Vaarallisten puiden kaatoa tehdään korkeintaan puun mitan etäisyydellä reitistä.

Monenlainen pystyssä ja maassa oleva lahopuu lisää alueen luontoarvoja. Mahdollisuuksien mukaan kaadettavista puista jätetään alaosa pötkelöksi, jolla lisätään elinmahdollisuuksia lahopuulajistolle. Kaadettavat puut tulee jättää maahan lahoamaan luonnonsuojelualueella. Maapuiden asettelulla voidaan jossain määrin ohjata kulkua merkityille ulkoilupoluille ja vähentää luvattomien polkujen houkuttelevuutta.

Reittien varsilta voidaan kaataa vaaraa aiheuttavia kuolleita tai kuolevia puita. Kuolleita tai irtoamassa olevia puiden oksia voidaan poistaa kaatamatta koko puuta. Vaarallisiksi puiksi tulkitaan esim.:

- 1) kuolleet oksat ja latvukset, jotka roikkuvat tien, ulkoilureitin tai merkityn ulkoilupolun yläpuolella tai sen reunalla
- 2) kaatuessaan ulkoilureitille ulottuvat konkelot, eli toista puuta vasten nojaavat puut
- 3) kaatuessaan ulkoilureitille ulottuvat lahoavat pötkelöt
- 4) hyvin heikkokuntoiset elävät puut, jotka saattavat asiantuntija-arvion perusteella kaatua ulkoilureitille tuuliolojen tai latvuksen painopisteen perusteella.

Vaarallisten puiden seuranta tehdään alueella säännöllisesti. Rakennukset ja yleiset alueet - palvelukokonaisuuden metsävastaava sopii vaarallisten puiden seurannasta urakoitsijan tai Staran ympäristönhoidon kanssa.

Kuva 20 Poikasaartentien ja Tonttuvuorentien risteykseen ehdotetaan karttaopastetta. Sen luontevin paikka on Tonttuvuorentien eteläpuolella polun kohdalla. Poikasaartentien tiealue ei sisälly luonnonsuojelualueeseen, kun taas kuvan taaempan näkyvä Tonttuvuorentie kuuluu luonnonsuojelualueeseen.

7. Virkistyskäytön suunnitelma

7.1. Virkistyskäytön tavoitteet

Itäniityn laaksossa kulkija pääsee nauttimaan metsän tunnusta eli aidosta, luonnontilaisen kaltaisesta metsäympäristöstä. Maaston muodoiltaan pienipiirteisessä saaristometsässä on upeaa maisemaa, joka avautuu Saunalahdelle. Kapeat polut johtavat kallion kautta kostean laakson reunaan. Monipuolista kasvilajistoa voi tarkkailla tervalepikossa tai kuusimetsän lomassa.

Kuva 21 Ulkoilija pääsee ihailemaan luonnon pienipiirteisyyttä virallisten polkujen varsilta.

7.2. Käytön ohjaus

Itäniityn laakson luonnonsuojelualueelle ei todennäköisesti kohdistu samanlaista virkistyskäyttöpaineen kasvua kuin läntisen Laajasalon luonnonsuojelualueisiin, koska lähiympäristössä ei ole

suunnitteilla merkittäviä kaavahankkeita eikä asukasmäärä nouse lähitulevaisuudessa. Laajasaloa kiertävän rantareitin alustava linjaus Itäniityn laakson läheltä voi silti tuoda luonnonsuojelualueelle runsaasti uusia kävijöitä, mutta vasta tulevaisuudessa reitin rakentuessa.

Kulumisen ehkäisemiseksi ja luontoarvojen säilymiseksi on tarpeen ohjata kulkua nykyistä tehokkaammin. Opastuksella on merkittävä vaikutus kulumisen ehkäisyssä. Luonnonsuojelualueen opasteissa esitetään merkittyjen polkujen sijainnit ja merkintätavat sekä suositellaan poluilla pysymistä. Myös marjastamisen ja sienestämisen kieltä tuodaan selkeästi esille.

Kuva 22 Kivituhkattu polku luonnonsuojelualueen pohjoisosassa on leveydeltään alle metrin.

7.2.1. Reititys

Tämän luonnonsuojelualueen halki kulkee kaksi tietä, Poikasaartentie ja Tonttuvuorentie. Ulkoilureitistö tukeutuu näihin kapeisiin teihin, joissa ei ole jalkakäytävää tai piennarta. Tonttuvuorentien lisäksi luonnonsuojelualueella on sen kokoon (7,2 ha) nähden laaja, merkitty polkuverkosto. Merkittyyä polkuja kutsutaan tässä jatkossa merkityiksi ulkoilupoluiksi. Merkityt ulkoilupolut säilytetään ja niitä ylläpidetään. Merkittyyä ulkoilupolkuja on yhteensä 900 metriä, josta noin 100 metriä on pitkospuita.

Voimassa olevissa rauhoitussäännöksissä vuodelta 2009 on määrätty pyöräilykielto polkuverkon alueella. Tätä ilmaisua selvennetään rauhoitusmääräysten tarkistuksessa ja sallitaan pyöräily ainoastaan Tonttuvuorentiellä. Poikasaartentiellä saa pyöräillä, koska se ei kuulu luonnonsuojelualueeseen.

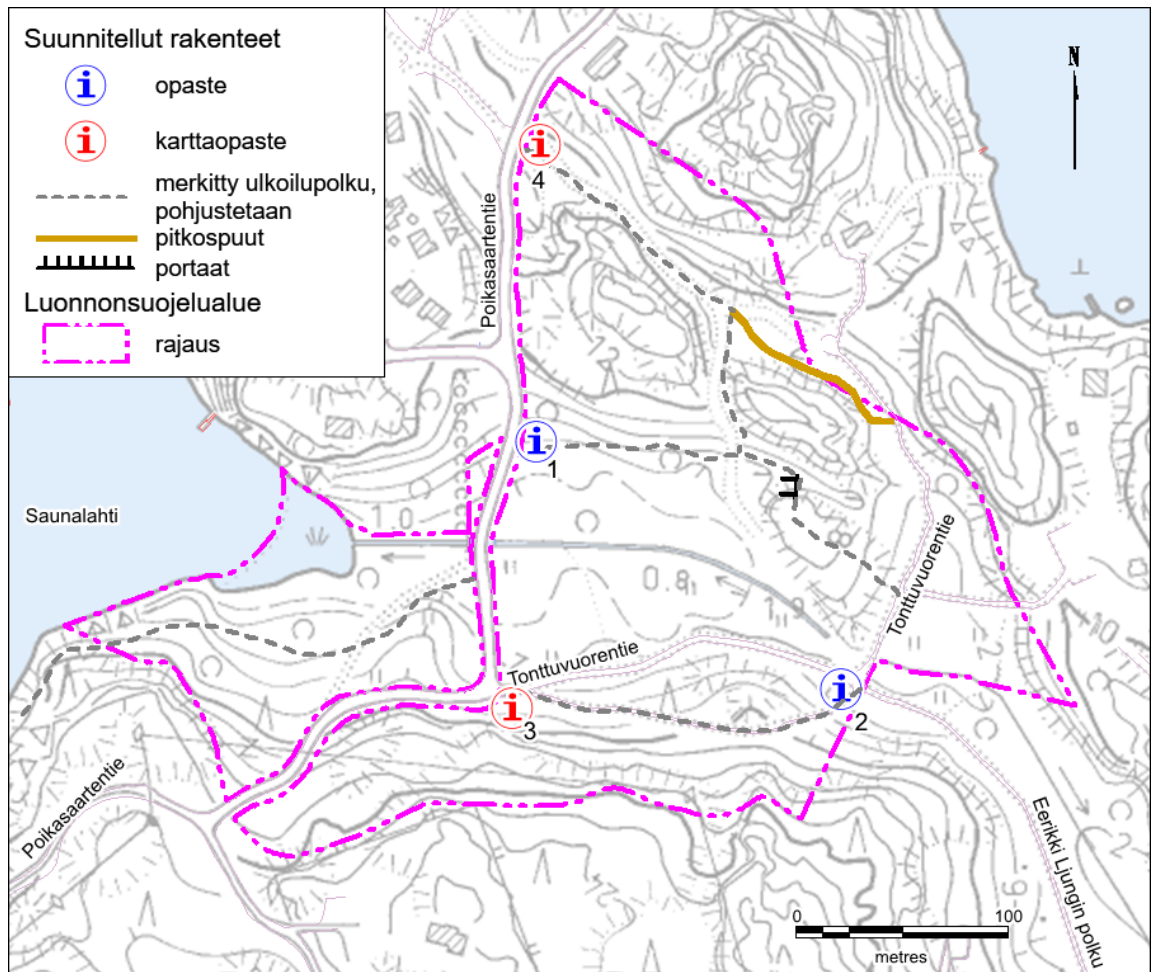
Laajemman viherverkoston reitistö tulee osoittaa Itäniityn laakson luonnonsuojelualueella teitä pitkin kulkevaksi. Tämä vähentää käyttöpainetta luonnonsuojelualueen kapeilla ulkoilupoluilla, joita on hankala ylläpitää. Merkittyjä ulkoilupolkuja ei voi leventää rantaraitille suunnitellun ulkoilureitin normaalileveyteen 3,5 metriä ilman että samalla menetetään kasvillisuusarvoja, jonka takia Itäniityn laakso on suojeltu. Arvokkaat kasvit metsävirvilä ja yövilkka sekä soikkokaksikko kasvavat hyvin lähellä polkua.

Reittikäsitteitä Helsingissä

Ulkoilureitti = noin 3-6 metriä leveä kevyen liikenteen reitti, jota ylläpidetään mm. kävelyä, pyöräilyä, hiihtämistä tai juoksemista varten. Pinta voi olla asfalttia, kivituhkaa tai sahanpurua. Valaistu tai valaisematon. Reunakasvillisuutta niitetään tarvittaessa. Puita kaadetaan reitin hoidon mahdollistamiseksi, risteysalueilta voidaan poistaa näkyvyyttä haittaava pensasto.

Opastettu luontopolku = noin 1-3 metriä leveä luontoon muodostunut/muodostettu polku, jonka reittilinjaus on merkitty opastein tai puihin maalatuilla/kiinnitetyillä merkeillä. Luontopolun rastiopasteissa kerrotaan luonnosta. Pintana on enimmäkseen luontainen maaperä, joka voi olla vahvistettu soralla, kivituhkalla tai pitkospuilla. Polun leveydeksi tavoitellaan noin 1,5-3 m pinnan hoidollisin keinoin. Valaisematon, ellei kulje valaistua ulkoilureittiä pitkin.

Merkitty ulkoilupolku = noin 1-3 metriä leveä luontoon muodostunut polku, joka on merkitty opastein tai puihin maalatuilla/kiinnitetyillä merkeillä. Pintana on enimmäkseen luontainen maaperä, joka voi olla vahvistettu soralla, kivituhkalla tai pitkospuilla. Tallauksen takia leveys voi vaihdella. Polun leveydeksi tavoitellaan noin 1-3 m pinnan hoidollisin keinoin.

Kuva 23 Reitistö on entisellään, mutta opastusta lisätään.

7.2.2. Opasteet

Luonnonsuojelualue on merkittävä riittävän hyvin maastoon, jotta rauhoitetulle alueelle saapuminen huomataan ja siellä toimitaan oikein. Seuraavalle merkinnälle tulisi olla näköyhteys. Tällä tiheäkasvuisella alueella soveltuva merkintätiheys on noin 20-40 metrin välein. Luonnonsuojelualueen rajoille lisätään rauhoitusmääräystauluja ja rajatolppia. Luonnonsuojelualueella on jo nykyisellään muutamia rauhoitusmääräystauluja, joiden huolto- ja uusimistarve tulee tarkastaa rajamerkinnän toteutussuunnittelussa. Merkintänä voidaan käyttää myös puihin kiinnitettäviä tai maalattavia merkkejä, mikäli se tarkemmassa suunnittelussa osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi. Merkittävää rajaa on noin 2 kilometriä, josta pieni osuus on vesirajaa. Rauhoitusmääräystauluja pystytetään kaikille sisääntulosuunnille tien tai polun ja luonnonsuojelualueen rajan kohdalla, tarvittaessa molemmiin puolin tietä. Rauhoitusmääräystauluja tarvitaan yhteensä 12 kpl tai enemmän.

Opasteita ehdotetaan pystytettäväksi kahdenlaisia: opasteita ja kooltaan pienempiä karttaopasteita. Opasteissa kerrotaan luonnonsuojelualueen luontoarvoista, käyttörajoituksista, ulkoilupolkujen merkintätavasta ja osoitetaan merkitty reitistö kartalla. Karttaopasteessa esitetään alueen reitistö kartalla ja ilmaistaan tärkeimmät käyttörajoitukset visuaalisesti selkeällä tavalla.

Opasteita ehdotetaan laitettavan nykyisen pääopasteen paikalle (opaste 1 kuvassa 23) sekä Eerikki Ljungin polun ja Tonttuvuorentien risteykseen (opaste 2). Karttaopasteita ehdotetaan Poikaartaantien ja Tonttuvuorentien risteykseen (opaste 3) ja Poikaartaantien varteen alueen pohjoisosaan (opaste 4). Toteutussuunnittelussa opasteiden määrää ja sijoittelua voidaan vielä tarkentaa. Opasteita on ehdotettu uusittavaksi vuonna 2024. Nykyinen opasterakenne saattaa olla vielä hyväkuntoinen tuolloin, mutta opasteen sisältöä on syytä muokata uutta opastekokonaisuutta paremmin palvelevaksi.

Alueelle ei pystytetä reittiviittoja opasteiden lisäksi, koska polkuja ja risteyskohtia on paljon lähikäynnillä eikä viittojen nimien selkeä ilmaiseminen olisi helppoa. Esim. Tonttuvuorentie kääntyy ja jakautuu kahdeksi. Suunnistamisen helpottamiseksi merkityt polut ja reitistö osoitetaan selkeästi polkumerkinnöin: esim. puuhun naulattavilla symboleilla tai polkutolpilla, jolloin ne on erotettavissa itsestään syntyneistä poluista.

Alueelle ei osoiteta erillistä, opastettua luontopolkua. Opasteissa kerrotaan alueen luonnosta ja eri opasteisiin voidaan valita hiukan erilaiset aiheet.

Opasteina ja polkumerkintöinä käytetään kaupungin hyväksymiä malleja, jotka soveltuvat luonnonsuojelualueille.

Kuva 24 Nykyinen pääopaste on runsaasti kuvitettu.

7.2.3. Rakenteet

Kasvillisuuden ja maaperän kulumisen vähentämiseksi alueelle tarvitaan liikumista ohjaavia rakenteita. Merkitty polkuverkosto pohjustetaan joko kivituhkalla tai soralla. Polkuja voidaan reunoistaa hennoilla maapuilla, jolloin niiden reunat osoitetaan selkeästi eikä kivituhka pääse levittäytymään polkua leventävästi.

Opasteissa suositellaan vain merkityillä ulkoilupoluilla pysymistä suojeluarvojen säilyttämiseksi. Nykyiset ulkoilupolut merkitään selkeästi puihin naulattavilla merkeillä. Merkityt ulkoilupolut pohjustetaan korkeintaan 1–1,5 metriä leveiksi. Niiden reunat voidaan ainakin paikoin osoittaa maapuilla tai pienellä puunrangalla, jossa on puiset reunatuet. Ulkoilupolkujen ylläpidon suhteen on oltava tarkkana, jotta rauhoitetun soikkokaksikon kasvupaikat varmasti säilyvät.

Luonnonsuojelualueella on mahdollista kaataa yksittäisiä ulkoilupolun varren puita, mikäli se ylläpidon kannalta on välttämätöntä. Pienen työkoneen päästävä aukko puunrunkojen välissä on vähimmillään 150 cm.

Kostean maan kohdalla polut rakennetaan pitkospuiksi. Pitkokset (noin 95 m) on tarpeen uusia ohjelmakaudella (todennäköisesti 2026-2027). Pitkosten sijoittelun harkinnassa huomioidaan työkoneen liikkuminen ylläpidettävälle rakenteille, koska työkone ei voi ajaa pitkosten päältä. Pitkokset kuitenkin ylläpitävät rauhoitetun soikkokaksikon tarvitsemaa, luontaista korven vesituloutta kivituhkaa paremmin.

Alueen keskiosan kalliolta laskeutuvat portaat on todennäköisesti uusittava suunnitelmakauden loppupuolella. Portaiden huolto- ja uusimistarvetta on syytä seurata riittävän usein.

Lahopuuta voi käyttää kulun ohjaukseen, jolloin polut reunustetaan pitkittäissuuntaan asetettavilla maapuilla. Tällä tavoitellaan sekä lahopuun lisäämistä että polkujen pitämistä kapeana. Hennot rungot saadaan pysymään paikallaan maahan iskettävillä tukipuilla. Reunustaminen vähentää houkutusta poiketa polulta ja luoda oikopolkua. Reunustamiseen tarvittavaa lahopuita saadaan reittien varsilta kaadettavista vaarallisista puista, mutta niitä saa tuoda myös paikan päälle, mikäli se on muuten tarkoituksenmukaista. Tuodessa niiden on oltava kotimaisia luonnonvaraisia lajeja, joita entuudestaan kasvaa tällä luonnonsuojelualueella. Alueella kasvaa kuusta, mäntyä, koivuja, tervaleppää, tuomea, haapaa, metsävaahteraa, kotipihlajaa, raitaa ja lehtosaarnea.

Kuva 25 Maapuiden asettelulla voidaan jossain määrin ohjata polulla pysymiseen.

Katujen valaistuksen uusimisessa on suotavaa käyttää tekniikkaa, joka vähentää ympäristöön leviävää valoa. Ratkaisuna voi käyttää esimerkiksi liiketunnistimilla toimivaa valaistusta tai tarkasti alaspäin suunnattuja valaisimia. Öisin liikkuvat eläimet suosivat pimeitä alueita; monet lepakot karttavat valaistuja ympäristöjä. Lepakoille tärkeän saalistusalueen takia valaistusta on syytä pimentää kesäisin.

Muut virkistystä palvelevat rakenteet kuten mahdolliset kuivakäymälät ja jäteastiat, sijoitetaan luonnonsuojelualueen ulkopuolelle.

Kuva 26 Välskärinniityn reunametsässä kulkevaa, merkittyä ulkoilupolkua on pengerretty maapuulla.

7.3. Kunnossapitovastuu

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa laadittaessa luonnonsuojelualueiden kunnossapidosta vastaavat useat kaupungin tahot seuraavasti:

- Ympäristöpalvelut (Ympa) vastaa luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön suunnittelun sekä investointien, kuten opasteiden ja rakenteiden, tilaamisesta.
- Rakennukset ja yleiset alueet (Rya) palvelukokonaisuus vastaa alueiden luonnonhoidon ja rakenteiden vuosittaisen kunnossapidon tilaamisesta urakoitsijoilta.
- Vastuu reittien käyttöturvallisuudesta kuuluu Ryalle.
- Urakoitsijat tekevät luonnonhoidon toimenpiteitä ja ylläpitävät rakenteita. Käytännössä lähes kaikki luonnonsuojelualueilla tehtävät työt tekee Staran Luonnonsuojelualueet-työyksikkö.

Kuva 27 Korpea halkovat pitkospuut vähentävät kulumista ja säilyttävät kasvillisuutta vaikuttamatta vesitalouteen.

8. Suunnitelman vaikutukset

8.1. Ekologiset vaikutukset

Itäniityn laakso on luonnonsuojelullisesti ja maisemallisesti arvokas kokonaisuus, joka on säästy-
nyt rakentamiselta luonnonsuojelualueeksi perustamisen myötä. Sillä kasvaa useita Helsingissä
harvinaisia kasvilajeja ja huomionarvoisia lehtolajeja. Hoito- ja käyttösuunnitelmalla vaikutetaan
alueen tulevaan käyttöön ja pyritään vähentämään alueen kulumista ja palauttamaan jo kulunei-
siin kohtiin niiden alkuperäinen kasvillisuus. Tämä tapahtuu ihmisten liikkumista ohjaamalla ja
rajoittamalla.

Polkuja on tarkoitus pohjustaa esim. kivituhkalla ja rajata lahoppuulla, jotta hankalakulkusia ja ku-
luneita kohtia ei väistellä leventäen polkua. Pohjustaminen tulee näkymään selkeimmin Sauna-
lahdelle johtavan polun kohdalla, jota ei ole rinteessä lainkaan pohjustettu entuudestaan. Ka-
pean polun pohjustamisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia vesitalouteen. Itäniityn
pohjoisosassa arvokkaita kasveja kasvaa lähellä polkua, jonka takia rakennusvaiheessa saattaa
aiheutua tilapäisiä heikennyksiä kasvien kasvuolosuhteisiin. Suunnitelmassa on mainittu asiasta,
joten urakoitsija voi ehkäistä kielteiset vaikutukset.

Suunnitelmassa entinen Välskärinniitty on päätetty jättää hoidotta. Niittyä ei ole hoidettu moneen
vuosikymmeneen ja sillä kasvaa jo nuorehkoja lehtipuita. Umpeen kasvun jatkuessa niittykasvilli-
suus tulee ajan kanssa väistymään kokonaan lehtokasvillisuuden vallatessa alaa.

Suunnitelman tavoitteena on jättää luonnonsuojelualue kehittymään ilman varsinaista luonnon-
hoitoa, vain reittien varsilta kaadetaan vaaralliset puut. Luonnontilaisuuden kehittyessä alueen
lahoppuun määrä kasvaa ja lahoppuusta riippuvaiselle lajistolle syntyy uusia elinmahdollisuuksia.

Suunnitelman mukainen vieraslajien onnistunut torjunta luo lisää elintilaa luonnonvaraisille kas-
veille. Laajalle levinneen terttuseljan torjunta useita kertoja kasvukauden aikana saattaa häiritä
pesimälintuja ja vaikuttaa kyseisen pesimäkauden kohdalla kielteisesti pesintämenestykseen.
Vaikutusta vähennetään aloittamalla torjunta loppukesästä tai syksyllä parilla raivauskierroksella,
jolloin kasvukauden ensimmäistä käyntiä voi lykätä kesäkuun puolenvälin jälkeen. Kesäkuun lo-
pussa pesinnät ovat jo melko pitkällä eikä lyhyt raivauskäynti tee tuhoa samalla tavoin kuin
touko-kesäkuun vaihteessa tehty ensimmäinen raivaus.

8.2. Sosiaaliset vaikutukset

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen ei aiheuta kielteisiä sosiaalisia vaikutuksia, koska
muutoksia reitistöön tai käyttöön ei esitetä. Sen sijaan opastusta parannetaan, jolla voi olla
myönteisiä vaikutuksia alueen virkistysarvoon.

Itäniityn laakso lähimetsineen on sijainniltaan syrjäinen ja sillä on suurempaa merkitystä toden-
näköisesti vain lähialueen asukkaille. Sen säilyminen rakentamattomana ja virkistyskäyttöön so-
veltuvana tuo asukkaille hyvinvointia ulkoilumahdollisuuksina. Osa käyttäjistä haluaisi säilyttää
alueen täysin luonnontilaisena. Tästä syystä reittien parantaminen ja opasteiden lisääminen voi
aiheuttaa turhautumista luonnonsuojelun keinojen järeyteen.

8.3. Taloudelliset vaikutukset

Suunnitelman toteuttaminen vaatii investoimista luonnonsuojelualueen merkitsemiseen, polkujen vahvistamiseen sekä opastukseen.

Ulkoilumahdollisuuksien tarjoaminen lähialueen asukkaille ja muillekin helsinkiläisille tuo terveyshyötyjä. Terveyshyötyjen arvoa on vaikea arvioida, varsinkin kun ulkoilu todennäköisesti kohdistuu luonnonsuojelualuetta laajemmalle reitille.

Kuva 28 Luonnonsuojelualueen keskellä on kitukasvuista mäntyä kasvava kalliokumpare.

9. Kustannusarvio

9.1. Suunnittelukustannukset

Suunnittelukulut (yhteensä noin 15 000 e) voidaan jakaa seuraavasti:

1. Kahden opasteen suunnittelu, kuvitus, käännös ja taitto. 8 000 e
2. Alueen merkintäsuunnitelman tarkennus rakenteiden tilaamiseksi. 1000 e
3. Vieraslajien torjuntasuunnitelma. 1 000 e
4. Portaiden ja pitkosten suunnittelu. 5000 e

9.2. Investointikustannukset

Investointikustannukset ovat karkeasti arvioiden yhteensä 65 000 euroa.

1. Opasteet 2 kpl 2500 e
2. Karttaopasteet 2 kpl 2500 e
3. Merkityn polun rakenteet: pohjustaminen $800\text{ m} \times 1\text{ m} = 36\,000\text{ e}$, 95 m pitkosten uusiminen 3000 e
4. Portaiden uusiminen arviolta vuonna 2027, noin 6 m 6000 e
5. Polkumerkinnot: puuhun naulattavat/maalattavat merkit. Polun pituus yhteensä 900 m, 3000 euroa
6. Luonnonsuojelualueen uudet rauhoitustaulut 12 kpl 5000 e ja rajatolpat 4000 euroa

9.3. Ylläpitokustannukset

Kunnossapitokustannukset noin 5 000-15 000 euroa/vuosi. Se voidaan jakaa seuraavasti:

1. Reittien, kylttien, rakenteiden ja opasteiden tarkastuskierrokset kerran vuodessa tai tarpeen mukaan.
2. Ilkivallasta johtuva opasteiden ja rakenteiden uusiminen tarvittaessa. Yhden opasteen uusiminen maksaa noin 1500 e, jos kaikki rakenteen osat joudutaan uusimaan. Pelkkä opasteen puhdistus graffitista maksaa käytettyjen työtuntien mukaan.
3. Tielle tai merkityille ulkoilupoluille kaatuneiden puiden katkaisu puun kiertämisen estämiseksi.
4. Teiden ja merkittyjen ulkoilupolkujen reunuspuuston tarkastus ja vaarallisten puiden kaataminen tarvittaessa.
5. Polkujen ja polkurakenteiden kunnostus.
6. Jatkuva luontovalvonta.
7. Pienpetopyynnit.
8. Vieraslajien torjunta.
9. Roskaantumisen seuranta ja siivoaminen.

Lisäksi alueella toteutetaan Luvussa 11 selostettua seurantasuunnitelmaa, jonka toteuttamisesta syntyy vaihtelevasti kustannuksia, arviolta 1 000 – 10 000 / vuosi.

10. Aikataulu

Tässä luvussa esitetään suunniteltujen toimien tärkeysjärjestys ja tavoiteaikataulu.

1. Viestinnän suunnittelu v. 2023
 - opasteiden ja karttaopasteiden suunnittelu ja taitto
2. Luonnonsuojelualueen merkinnät v. 2023
 - rajatolppien ja rauhoitustaulujen pystytys
3. Opastuksen toteuttaminen v. 2023-2024
 - opasteiden pystytys
 - polkumerkintöjen kiinnitys
4. Toteutussuunnittelu
 - portaiden huolto ja uusimistarpeen arviointi noin vuonna 2023
 - rakennusurakan valmistelu ja tarvittavien suunnitelmien teettäminen 2024
 - tarjousten pyytäminen ja urakoitsijan kiinnittäminen v. 2025 tai 2026
5. Rakenteiden uusiminen
 - pitkosten huolto 2023
 - polun pohjustaminen maastossa 2023
 - portaiden uusiminen v. 2026-27
 - pitkosten uusiminen v. 2026-27
6. Vieraslajien torjunta
 - tunnettujen vieraslajien torjunta vuosina 2022-2025
 - vieraslajien leviämisen seuranta vuosittain

Jatkuva ylläpito

1. Opasteiden, viitoituksen, rastitaulujen ja rajamerkkien seuranta, ylläpito ja huolto esim. ilkvallan takia vuosittain.
2. Merkittyjen polkujen ja Tonttuvuorentien varsien puuston tarkastus vuosittain tai parin vuoden välein.
3. Vaarallisten puiden kaataminen merkityillä poluilla tarvittaessa.
4. Polkujen ylläpito, esim. soraistuksella paikkaaminen muutaman vuoden välein
5. Vieraslajien tarkastus vuosittain ja torjunta havaittaessa.

11. Seurantasuunnitelma

Tällä alueella suositellaan seurattavaksi kulumisen muutosta, harvinaisten kasvien säilymistä ja vieraslajien torjunnan onnistumista.

Kulumista seurataan ottamalla videokuvaa polkuja pitkien kulkiessa ja mittaamalla polkujen leveyttä vakiopisteistä. Seuranta toistetaan 3-5 vuoden välein.

Harvinaisten kasvilajien esiintymistä seurataan viiden vuoden välein. Nämä ovat lehtokielo, metsävirvilä ja soikkokaksikko. Seurannassa havainnoidaan kasvupaikkoja ja pyritään arvioimaan joko kasvuston pinta-alaa tai yksilömäärää. Seuranta tulee aloittaa vuonna 2024, jonka jälkeen se toistetaan vuonna 2029.

Kovakuoriaisinventointi toistetaan kymmenen vuoden välein. Seuraava kartoitus tehdään vuonna 2028.

Vieraslajien poiston onnistumista seurataan kartoittamalla alueen vieraslajien määriä pari vuotta torjunnan aloittamisen jälkeen.

Kuva 29 Saunalahdelle vievä polku kulkee metsänpohjalla. Polku on tarpeen pohjustaa ja rajata kulumisen leviämisen ehkäisemiseksi. Polun leveyden muuttumista seurataan valokuvapisteestä.

12. Lähdeluettelo

Helsingin kaupunki 2019: Jollaksen suunnittelun periaatteet. – Kaupunkiympäristön toimiala. Pdf-tiedosto, Luettavissa URL https://www.hel.fi/hel2/ksv/liitteet/2019_kaava/4387_3_jollas_suunnitteluperiaatteet.pdf

Helsingin kaupunki 2022: Helsingin karttapalvelu. Viitattu 5.1.2022. URL <https://kartta.hel.fi/#>

Helsingin kaupunki 2021: Karttapalvelu/Luontotietojärjestelmän virkaversio.

Helsingin kaupunki 2019: Jollaksen suunnitteluperiaatteet 4.6.2019. – Netissä julkaistu raportti, Helsingin kaupunkiympäristön toimiala. 22 s.

Helsingin ympäristökeskus 2009: Itäniityn laakson luonnonsuojelualue. Hoito- ja käyttösuunnitelma 2009–2018. – Helsingin kaupungin ympäristökeskus. 24 s.

Maa- ja metsätalousministeriö 2012: Kansallinen vieraslajistrategia. URL <https://vieraslajit.fi/info/i-292>

Malmberg, S. 2019: Helsingin Laajasalon ja Jollaksen luonnonsuojelualueiden ja kaupungin luonnonsuojeluohjelman kohteiden kovakuoriaisselvitys 2019. – Julkaisematon selvitysraportti. Helsingin kaupunki. 35 s.

Manninen, E., Nieminen, M. & Hankonen, E. 2019: Luontoselvitykset Helsingin Laajasalon ja Jollaksen luonnonsuojelualueilla ja kaupungin luonnonsuojeluohjelman kohteilla vuonna 2019. – Faunatican raportteja 82/2019. 84 s.

Savola, K. 2015: Helsingin metsien kääpäselvityksen täydennys 2014. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 1/2015. ISBN (PDF) 978–952–272–844–9. 43 s.

Strengell, N. 2020: Laajasalon alueellinen kävelyn ja pyöräilyn reittien tarkastelu ja Laajasalon rantareitin tarveselvitys. Luonnos asukasvuorovaikutusta varten 13.11.2020. – Helsingin kaupunkiympäristön toimiala. 39 s.

Tringa ry & Helsingin kaupunki 2017: Helsingin vuoden 2016-2017 linnustolaskentojen raakahavainnot. Excel-taulukot ja niistä muokattu paikkatietoaineisto.

Liite

Rauhoitusmääräykset ehdotettujen muutosten jälkeen

1. Yleiset rajoitukset

Alueella on kielletty:

- rakennuksien ja rakennelmien, teiden ja polkujen rakentaminen;
- maa-aineksen ja kaivoskivennäisten ottaminen ja maa- ja kallioperän vahingoittaminen ja muuttaminen;
- ojittaminen, ruoppaaminen, vesien perkaaminen, patoaminen ja muut vesirakennushakkeet;
- sienien, marjojen, puiden tai muiden kasvien ja niiden osien ottaminen ja vahingoittaminen;
- luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen ja niiden pesien hävittäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen tai kerääminen;
- tulenteke, telttailu ja muu leiriytyminen;
- muut toimet, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan tai eliölajien säilymiseen.

2. Liikkumisrajoitukset

Edellä mainitun lisäksi alueella on kielletty:

- liikkuminen moottoriajoneuvolla maa- ja ranta-alueilla;
- pyöräily
- koirien ja kissojen tai muiden lemmikkien irti pitäminen;
- kalliokiipeily, maastokilpailut ym. maastotapahtumat

3. Sallitut toimenpiteet:

Edellä olevien määräysten estämättä alueella on sallittua:

- liikkuminen alueella jalan;
- pyöräily Tonttuvuorentiellä
- oleskelu taukopaikalla;
- alueen läpi kulkevien teiden kunnossapito linjauksia muuttamatta ja tiealuetta merkittävästi leventämättä;
- luonnonhoito hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin osoitetulla tavalla;
- käytön ohjaamiseksi tarvittavien rakenteiden rakentaminen ja ylläpito hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin osoitetulla tavalla;
- vaaralliseksi katsottavien puiden tapauskohtainen poistaminen kulkureittien ja teiden varsilta.

4. Hoito- ja käyttösuunnitelma

Luonnonsuojelualueelle voidaan tarvittaessa laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa esitetään tarpeelliset toimenpiteet luonnonympäristön hoitamiseksi, ennallistamiseksi ja

alueen luontaisen kehityksen palauttamiseksi. Uudenmaan ELY-keskus hyväksyy hoito- ja käyttösuunnitelman.

5. Rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen

Edellä olevista määräyksistä saadaan Uudenmaan ELY-keskuksen luvalla poiketa, jos se on luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön tai tutkimuksen kannalta perusteltua.

Kuvailulehti

Tekijä	Susanna Pimenoff, Anu Luoto
Nimike	Itäniityn laakson luonnonsuojelualue, hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2022-2032
Sarjan nimike	Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisu
Sarjanumero	2022:26
Julkaisuaika	12:2022
Sivu	48
Liitteitä	1
ISBN	978-952-386-189-3
ISSN	2489-4230 (verkkojulkaisu)
Kieli, koko teos	Suomi
Kieli, yhteenveto	Suomi, ruotsi, englanti

Tiivistelmä:

Itäniityn laakson luonnonsuojelualue (7,2 ha) sijaitsee itäisessä Jollaksessa entisen Välskärinniityn molemmin puolin. Alue on rauhoitettu vuonna 2009. Pienipiirteisen saaristolunnon luontotyyppeihin kuuluu tervaleppäluhtaa, kostealle niitylle kehittyvää lehtoa, rinteissä tuoretta lehtoa, luonnontilaltaan edustavaa kangasmetsää sekä pieniä kalliokumpareita. Putkilokasvillisuus on monipuolinen sisältäen useita vaateliaita lehto- ja vanhan kangasmetsän lajeja. Alueella on havaittu lepakoiden saalistusalue, monipuolinen pesimälinnusto ja kovakuoriaislajisto.

Suunnitelmassa esitetään ainoastaan laajalle levinneiden vieraslajien torjuntaa eikä muuta varsinaista luonnonhoitoa. Lahopuun määrä lisääntyy entisestään ajan myötä, kun iältään vaihtelevaa puustoa kuolee. Tavoitteena on antaa lehdon kehittyä luonnontilaiseksi eikä niittyä esitetä hoidettavaksi. Käyttöä ohjataan aiempaa selkeämmin lisäämällä opastusta, merkintöjä ulkoilupuolueille sekä luonnonsuojelualueen rajamerkkintöjä. Seurantaa tehdään kulumisen leviämisestä, vieraslajien torjunnan onnistumisesta, kovakuoriaisista ja muutamista huomionarvoisista putkilokasveista.

Avainsanat: Itäniityn laakson luonnonsuojelualue, vieraslajien torjunta, käytön ohjaus, kulumisen seuranta.

Presentationsblad

Författare	Susanna Pimenoff, Anu Luoto
Titel	Österängsdalens naturskyddsområde, vård- och nyttjandeplan för åren 2022–2032
Seriens titel	Helsingfors stads stadsmiljösektors publikationer
Serienummer	2022:26
Publicationsdatum	12:2022
Sidantal	48
Bilagor	1
ISBN	978-952-386-189-3
ISSN	2489-4230 (nätpublikation)
Språk, hela verket	Finska
Språk, sammanfattning	Finska, svenska, engelska

Sammandrag:

Österängendalens naturskyddsområde (7,2 ha) är beläget i den östra delen av Jollas på båda sidor om den forna Fältskärnsängen. Området fredades år 2009. Den småskaliga skärgårdsnaturen innehåller naturtyper såsom klibbalskärr, fuktig äng som är i utveckling mot lund, frisk lund i sluttningarna, moskog med representativt naturtillstånd, samt små berg i dagen. Den mångsidiga växtligheten innehåller flera krävande kärlväxter typiska för lundar och gammal moskog. Det förekommer en rik fågelfauna och skalbaggsfauna i området. Även fladdermöss provianterar i området.

I planen framförs endast bekämpning av vitt utbredda invasiva arter. Ingen annan egentlig naturvård är föreslagen. Mängden död ved ökar med tiden, då träd i olika åldrar dör. Målsättningen är att låta lunden utvecklas till naturtillstånd istället för att återuppta hävden av ängen. Rekreationen styrs tydligare än förut genom att öka skyltning, ruttmarkeringar samt gränsmarkeringar för naturskyddsområdet. Uppföljning ska göras gällande utbredningen av slitaget, framgången för bekämpandet av de invasiva arterna, utvecklingen av skalbaggsfaunan och utbredningen av några betydande kärlväxter.

Nyckelord: Österängsdalens naturskyddsområde, bekämpning av främmande arter, styrning av användning, uppföljning av slitage.

Description

Author	Susanna Pimenoff, Anu Luoto
Title	Itäniityn laakson luonnonsuojelualue, hoito- ja käyttösuunnitelma vuosille 2022–2032
Series title	City of Helsinki Urban Environment publications
Serial number	2022:26
Time of publication	12:2022
Pages	48
Attachments	1
ISBN	978-952-386-189-3
ISSN	2489-4230 (electronic publication)
Language, entire work	Finnish
Language, summary	Finnish, Swedish, English

Summary:

The Itäniitty valley nature reserve (7.2 ha) is located in eastern Jollas, on both sides of the former Välskärinniitty meadow. The area became protected in 2009. The small-scaled archipelago nature of the area features flood meadows with alder trees, groves developing on damp meadows, fresh groves on hillsides, heathland forests that are representative in terms of their natural state, and small rocky mounds. The area features diverse vascular plant vegetation, including several finicky grove and old heathland forest species. The area has been observed to feature a hunting ground for bats, as well as a diverse range of nesting birds and beetles.

The plan only proposes combating widely spread invasive species and no other actual nature management measures. The amount of deadwood will increase over time as trees of different ages die. The objective is to allow the grove to develop in a natural state, and no management measures are proposed for the meadow. Use of the area will be steered more clearly by adding more guideposts, hiking path markings and nature reserve border markings. The area will be monitored in terms of the spread of the wear, the success rate of combating invasive species, beetle species and a few notable vascular plant species.

Keywords: Itäniitty valley nature reserve, combating invasive species, usage steering, wear monitoring

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista.